

УДК 328.13:346.21

DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2024.2.23>

ЩОДО СТРУКТУРИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Кравчук Андрій Сергійович,
orcid.org/0009-0006-8335-9984

аспірант

Державної установи «Інститут економіко-правових
досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії
наук України»

Ціллю статті є аналіз нормативних, наукових і практичних джерел та визначення загальної структури господарської правосуб'єктності Кабінету Міністрів України у господарському праві і процесі з наданням пропозицій щодо уточнення й удосконалення її елементів. Для успішного досягнення цілі статті потрібно використовувати загальну методологію, на основі якої проводяться наукові дослідження, розроблену тисячоліття тому на основі матеріалістичної діалектики, а також сучасні методи пізнання, що спираються на досягнення філософів кінця ХХ – початку ХХІ століття. Завдяки такому поєднанню у досягнуто нового наукового результату, сформульованого у вигляді цілі статті і висновках, що їй кореспондують. У роботі проаналізовано погляди українських вчених на співвідношення господарської компетенції та господарської правосуб'єктності. Найчастіше вони розглядаються або як синоніми, або господарська правосуб'єктність вважається значно ширшою. Зроблено висновок, що господарська компетенція Кабінету Міністрів України включає у себе права та обов'язки, функції, завдання і повноваження та визначається нормами Конституції України, ГК України, ГПК України, Закону України «Про Кабінет Міністрів України» та інших законів і підзаконних актів України. Господарська правосуб'єктність Кабінету Міністрів України включає у себе його господарську компетенцію, а також сукупність прав та обов'язків, які за рахунок реалізації правоздатності Кабінету Міністрів України набуває через вступ у договірні відносини із суб'єктами господарювання та іншими учасниками відносин у сфері господарювання. Господарсько-процесуальна правосуб'єктність Кабінету Міністрів України включає також права та обов'язки Кабінету Міністрів України, які він набуває у судовому процесі при розгляді спорів у господарських судах України, виступаючи позивачем або відповідачем. Запропоновано не обмежувати представництво інтересів Кабінету Міністрів України у судах лише співробітниками Міністерства юстиції України та прокуратури. У господарських судах за участі Кабінету Міністрів України як позивача або відповідача можуть розглядатися спори, пов'язані із різноманітними особливостями та нюансами різних галузей і сфер економіки. Тому Кабінету Міністрів України доцільно мати декількох представників у господарському суді, які є посадовими особами різних міністерств.

Ключові слова: Кабінет Міністрів України, господарська компетенція, господарська правосуб'єктність, господарсько-процесуальна правосуб'єктність, правоздатність, позивач, відповідач, Конституція України, правовий статус, Міністерство юстиції України.

Kravchuk Andrii. On the structure of economic legal personality of the Cabinet of ministers of Ukraine

The purpose of the article is the analysis of normative, scientific and practical sources and the determination of the general structure of the economic legal personality of the Cabinet of Ministers of Ukraine in economic law and the process with the provision of proposals for clarification and improvement of its elements. To successfully achieve the goal of the article, it is necessary to use the general methodology on the basis of which scientific research is conducted, developed a millennium ago on the basis of materialistic dialectics, as well as modern methods of cognition based on the achievements of philosophers of the late 20th - early 21st centuries. Thanks to this combination, a new scientific result was achieved, formulated in the form of the purpose of the article and the conclusions corresponding to it. The paper analyzes the views of Ukrainian

scientists on the relationship between economic competence and economic legal personality. Most often, they are considered either as synonyms, or economic legal entity is considered much broader. It was concluded that the economic competence of the Cabinet of Ministers of Ukraine includes rights and responsibilities, functions, tasks and powers and is determined by the norms of the Constitution of Ukraine, the Civil Code of Ukraine, the Code of Civil Procedure of Ukraine, the Law of Ukraine "On the Cabinet of Ministers of Ukraine" and other laws and by-laws of Ukraine. The economic legal personality of the Cabinet of Ministers of Ukraine includes its economic competence, as well as the set of rights and obligations that the Cabinet of Ministers of Ukraine acquires due to the exercise of legal capacity through entering into contractual relations with economic entities and other participants in economic relations. The economic and procedural legal personality of the Cabinet of Ministers of Ukraine also includes the rights and obligations of the Cabinet of Ministers of Ukraine, which it acquires in the judicial process when considering disputes in the commercial courts of Ukraine, acting as a plaintiff or a defendant. It is proposed not to limit the representation of the interests of the Cabinet of Ministers of Ukraine in courts to employees of the Ministry of Justice of Ukraine and the Prosecutor's Office. In commercial courts, with the participation of the Cabinet of Ministers of Ukraine as a plaintiff or defendant, disputes related to various features and nuances of various industries and spheres of the economy can be considered. Therefore, it is advisable for the Cabinet of Ministers of Ukraine to have several representatives in the commercial court who are officials of different ministries.

Key words: Cabinet of Ministers of Ukraine, economic competence, economic legal personality, economic and procedural legal personality, legal capacity, plaintiff, defendant, Constitution of Ukraine, legal status, Ministry of Justice of Ukraine.

Роль Кабінету Міністрів України (далі – Уряд України), як вищого органу у системі органів виконавчої влади в умовах воєнного стану набуває особливої ваги та значення, оскільки пов'язана передусім із забезпеченням і організацією захисту держави від воєнної загрози. У той же час, забезпечення реалізації господарської правосуб'єктності Уряду України, у тому числі у примусовому порядку через судові рішення за наслідком розгляду судом спору, є важливим чинником стабільності роботи і нормального функціонування вищого органу виконавчої влади. З метою вивчення окресленого питання та поглиблення наукової розробки в цій площині, необхідно здійснити аналіз структури господарської правосуб'єктності Кабінету Міністрів України.

Визначенню окремих елементів правового статусу Уряду України присвячено статті 113, 114, 115, 116, 117 Розділу VI Конституції України [1]. Крім цього основні елементи правового статусу Кабінету Міністрів України визначено у спеціальному Законі України «Про Кабінет Міністрів України», який прийнято відносно недавно – 27 лютого 2014 року [2]. Більшість науковців і практиків сприймають Уряд України виключно як найвищий орган у системі органів виконавчої влади, тобто як суб'єкт адміністративного права. Недооцінка багатьма вченими і практиками

можливості органів виконавчої влади, зокрема і найвищого серед них, бути суб'єктами господарського, трудового, екологічного, земельного, навіть цивільного та інших самостійних і комплексних галузей права є достатньо поширеним явищем. Але сприйняття органів виконавчої влади лише як суб'єктів державно-владних повноважень, а отже – суб'єктами лише адміністративного права, видається одностороннім, оскільки такі органи, зокрема і Уряд України, з метою організації і здійснення своєї діяльності наділені у тому числі і певним обсягом господарської правосуб'єктності, який, до того ж, може змінюватися через набуття або припинення певних прав і обов'язків у сфері господарювання. Також органи виконавчої влади можуть бути учасниками господарського процесу під час розгляду різноманітних спорів у господарських судах.

Аналіз наукових джерел. Загалом вважати, що правовий статус Кабінету Міністрів України є недостатньо визначеним або малодослідженим неможна. Різноманітні елементи правового статусу Уряду України та аспекти його діяльності протягом кількох попередніх років уже були предметом досліджень значної кількості українських вчених, як А. Байбак [4], О. Бакумов [5], М. Вільгушинський [6], Є. Гетьман [7; 8], Я. Грабчук [10], І. Грищенко [11], К. Данічева [12], М. Дурман

[13], Н. Діденко [14], Д. Задихайло [15; 16], Ю. Заплотинська [17], А. Ісаєнко [18], В. Кафарський [19], В. Корелова [20], А. Куліш [21], Р. Мартинюк [23; 24], О. Окопник [25], С. Осауленко [26], О. Панфілов [27], В. Пішта [28], С. Пономарьов [29], М. Потіп [30], В. Решота [31], О. Совгіря [32; 33; 34], В. Тарасенко [35], О. Яременко [37] та ін. Як вбачається із досліджень та наукових розробок зазначених вчених, більшість із них утверджують Кабінет Міністрів України як суб'єкт адміністративного та конституційного (державного) права України через визначення його адміністративно- та конституційно-правового статусу. Авторами у більшій мірі досліджуються зміни у правосуб'єктності, зокрема і господарській, не Уряду України, а інших суб'єктів права після прийняття ним певних актів. Так, М. Дурман вказує, що Уряд України відіграє другу після Верховної Ради України роль у формуванні та реалізації державної регуляторної політики, приймаючи акти, які регламентують процедури, механізми, інструменти, методи, порядки, норми тощо, які застосовуються у діяльності гілок влади, а також у діяльності органів місцевого самоврядування [13, с. 98]. У нашій попередній роботі вже поверхово досліджувалися окремі повноваження у межах господарської правосуб'єктності Кабінету Міністрів України під час участі у господарських спорах в Україні. Зокрема було визначено дві характерні ознаки участі Уряду України у господарських спорах в Україні: 1) наявність повного обсягу господарської процесуальної право- і дієздатності, що побудована на регламентованій законодавством України компетенції як вищого органу державної виконавчої влади, що ґрунтується на положеннях Конституції України та законів України у сфері повноважень Кабінету Міністрів України; 2) наявність специфічних ознак господарської процесуальної право- і дієздатності, коли Уряд України у рамках територіальної української юрисдикції реалізує вказану дієздатність за посередництва спеціально уповноважених державних органів у порядку виключної підсудності [38, с. 238]. Проте дослідження обсягів і структури господарської правосуб'єктності Кабінету Міністрів України у господарському процесі сьогодні

відсутні, що вказує на необхідність їх проведення.

Метою статті є аналіз нормативних, наукових і практичних джерел та визначення загальної структури господарської правосуб'єктності Кабінету Міністрів України у господарському праві і процесі з наданням пропозицій щодо уточнення й удосконалення її елементів.

Методи дослідження. Для успішного досягнення цілі статті потрібно використовувати загальну методологію, на основі якої проводяться наукові дослідження, розроблену тисячоліття тому на основі матеріалістичної діалектики, а також сучасні методи пізнання, що спираються на досягнення філософів кінця ХХ – початку ХХІ століття. Завдяки такому поєднанню у досягнуто нового наукового результату, сформульованого у вигляді цілі статті і висновках, що їй кореспондують.

Загальнотеоретичні положення господарської правосуб'єктності та господарської компетенції.

У статті 2 «Учасники відносин у сфері господарювання» Господарського кодексу України (далі – ГК України) другою групою названо споживачів, а третьою групою названо органи державної влади та органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією, а також громадян, громадські та інші організації, які виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності [39]. Відповідно, Кабінет Міністрів України буде учасником відносин у сфері господарювання у випадку придбання у суб'єктів господарювання товарів, робіт чи послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність або у випадку коли Уряд України виступає засновником суб'єкта господарювання або виконує щодо нього організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності, а також коли Кабінет Міністрів України встановлює «правила гри» в економіці та контролює їх дотримання усіма учасниками відносин у сфері господарювання, а отже – завжди. Слід звернути увагу, що у статті 2 ГК України по відношенню до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а відповідно, і Кабінету Міністрів

України, застосовується термін «господарська компетенція».

Протягом декількох десятиліть у теорії господарського права та у законодавстві часто паралельно зустрічаються терміни «господарська правосуб'єктність» і «господарська компетенція». Перед визначенням обсягів і структури господарської правосуб'єктності КМУ у господарському процесі потрібно визначитися із обсягом і змістом самої господарської правосуб'єктності, адже різними вченими по-різному розуміється співвідношення названих понять та їх зміст.

Академік В.К. Мамутов, порівнюючи компетенцію і правоздатність, обмежував першу лише правами та обов'язками, покладеними на суб'єкта законодавством [40, с. 58–59]. Академік В.С. Щербина компетенцію органів державної влади та органів місцевого самоврядування як учасників відносин у сфері господарювання визначає дещо ширше – як сукупність повноважень, прав та обов'язків державного органу або органу місцевого самоврядування, які вони зобов'язані використовувати для виконання своїх функціональних завдань у сфері господарювання [41, с. 111]. Частина українських вчених вважає господарську правосуб'єктність і господарську компетенцію синонімічними поняттями, що принципової різниці не мають [42, с. 20; 43, с. 33; 44, с. 154]. Б.В. Деревянко вважає, що господарська компетенція впливає не лише із закону, але і з договору, а тому може мати різний обсяг у відносинах із різними іншими суб'єктами – може бути меншим, рівним або більшим за обсяг господарської компетенції контрагента, з яким вступає у відносини [45, с. 206]. Зокрема, дослідником вказується, що одними із основних факторів, що визначають обсяг господарської компетенції, є суб'єктний та договірний фактори. Перший поділяє компетенцію у відносинах зі споживачами, із контрагентами та державними органами. Другий поділяє компетенцію на таку, що виникає з договору, та із закону [45, с. 193]. Слід частково не погодитися із наведеними вище позиціями декількох авторів, принаймні при визначенні компетенції та правосуб'єктності КМУ і навести наступне. Порівняння господарської компетенції та

господарської правосуб'єктності проводив і О.В. Гарагонич [46]. Вченим наводяться аргументи та робиться висновок, що господарська компетенція є елементом господарської правосуб'єктності, зміст якого складають господарські права та обов'язки, встановлені законодавством та установчими документами для суб'єктів господарського права певного виду [46, с. 96]. Очевидно, будь-який суб'єкт господарського права і, відповідно, господарського процесу, чи то суб'єкт господарювання, чи споживач товарів, робіт або послуг суб'єкта господарювання, чи то орган державної, зокрема і виконавчої, влади, який має організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності, має певний обсяг господарської компетенції, який визначається нормами законодавства та його установчими документами. КМУ не є виключенням із цього правила. І сама господарська компетенція, рівно як і її обсяг, є складовими господарської правосуб'єктності та її обсягу. Друга є ширшою за рахунок прав і обов'язків суб'єкта, які він отримує із договорів. І також вона є ширшою за рахунок повноважень, які певний суб'єкт господарського права, яким є КМУ, не будучи суб'єктом господарювання, має у сфері господарського процесу під час захисту своїх економічних прав у господарських судах України у межах господарського процесу.

Господарська компетенція як основна складова господарської правосуб'єктності КМУ.

Компетенція може бути загальнодозвільною та виключною. Сутність першої полягає у тому, що певні суб'єкти права, зокрема громадяни та суб'єкти господарювання, уповноважені робити те, що не заборонено законом. Сутність другої полягає у тому, що державні органи, зокрема і КМУ, уповноважені робити лише те, що прямо прописано у законі. Однак виключна компетенція буде у КМУ у випадку реалізації ним своїх повноважень як суб'єкта адміністративного права або як суб'єкта господарського права, який має владні повноваження і встановлює обов'язкові правила поведінки для інших суб'єктів господарського права або контролює дотримання учасниками господарських правовідносин загальнообов'язкових пра-

вил поведінки. У випадку, коли КМУ виступатиме суб'єктом господарського права – найчастіше споживачем послуг суб'єктів господарювання або засновником чи власником частини майна суб'єктів господарювання – він може мати і загальнодозвільну компетенцію. У будь-якому випадку до обсягу повноважень КМУ, визначених законом, у сфері господарського права та господарського процесу КМУ також матиме обсяг прав та обов'язків, що знаходиться за межами компетенції. Цей обсяг прав та обов'язків входить до меж господарської правосуб'єктності і впливатиме із договорів, які КМУ укладатиме із іншими учасниками відносин у сфері господарювання, а також із процесуальних прав та обов'язків, які КМУ матиме як учасник господарського процесу.

Частина компетенції КМУ у вигляді його зобов'язань прописана у статті 116 Конституції України. Зокрема він серед іншого забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики; політики у сферах праці й зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування (пункт 3); забезпечує рівні умови розвитку всіх форм власності; здійснює управління об'єктами державної власності відповідно до закону (пункт 5); організовує і забезпечує здійснення зовнішньоекономічної діяльності України, митної справи (пункт 8) [1]. Ці зобов'язання, що є частиною компетенції КМУ, можна вважати його функціями або завданнями, як їх названо у статті 2 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 27 лютого 2014 року [2]. М.М. Потіп вказує, що мета, завдання та функції КМУ є складовими його компетенції та знаходяться у постійній взаємодії [30, с. 189]. К.П. Данічева вважає, що функції КМУ є провідними напрямками та видами його діяльності, що впливають із його повноважень та компетенції, визначеними у чинному законодавстві, зумовленими соціально-цільовим призначенням та такими, що конкретизують сутність та місце КМУ в системі органів державної влади [12, с. 127–128]. Ці функції - складові компетенції КМУ мають адміністративно-правову природу. Проте більшість із них може реалізовуватися як через

застосування адміністративних способів, так і економічних. Держава в особі органів виконавчої влади на чолі із КМУ у сфері економіки може здійснювати контроль і нагляд за господарською діяльністю суб'єктів господарювання (адміністративні методи) та застосовувати основні засоби регулюючого впливу на діяльність суб'єктів господарювання (у більшій мірі економічні методи) [47, с. 133]. Перші передбачають досягнення необхідного державі результату шляхом прямого наказу компетентного органу, що підлягає обов'язковому та однозначному виконанню суб'єктами господарювання, а другі – через економічний інтерес виконавців, що обумовлює надійність дії цих методів, та становить позитивну їх якість, але характеризується деякою повільністю дій: результат настає через значний проміжок часу [47, с. 136]. У статті 20 розділу IV «Компетенція Кабінету Міністрів України» Закону України «Про Кабінет Міністрів України» ці функції або завдання названо повноваженнями і розділено за сферами і галузями людської діяльності: 1) у сфері економіки, фінансів, трудових відносин, зайнятості населення, трудової міграції, оплати та охорони праці; 2) у сферах соціальної політики, охорони здоров'я, освіти, науки, культури, спорту, туризму, охорони навколишнього природного середовища та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій; 3) у сферах правової політики, законності, забезпечення прав і свобод людини та громадянина; 4) у сфері зовнішньої політики; 5) у сфері національної безпеки та обороноздатності; 6) у сфері вдосконалення державного управління та державної служби [2]. Компетенція КМУ полягає у реалізації поставлених перед ним функцій, завдань, повноважень, визначених нормами Конституції України, Закону України «Про Кабінет Міністрів України», інших загальних і спеціальних нормативних актів. Ця компетенція визначається сукупністю конкретно визначених суб'єктивних прав і обов'язків, які закріплюються за КМУ визначеними нормативно-правовими актами та гарантовані державою і дорівнює його адміністративно-правовому статусу [27, с. 82].

Інші складові господарської правосуб'єктності КМУ.

Структура адміністративно-правового статусу КМУ містить такі елементи, як: 1) нормативно-правова основа; 2) принципи функціонування; 3) мета та завдання; 4) компетенція; 5) порядок формування; 6) порядок ухвалення рішень [27, с. 82]. А до господарської правосуб'єктності КМУ, основу якої складає його компетенція, також відносяться права та обов'язки, які КМУ набуде під час укладання господарських та інших договорів, а також процесуальні права та обов'язки, передбачені Господарським процесуальним кодексом України (далі – ГПК України) для учасників господарського процесу. Т.В. Степанова під господарською процесуальною правосуб'єктністю визначає здатність безпосередньо чинити процесуальні дії, здійснювати свої процесуальні права та обов'язки [48, с. 59]. Відносини КМУ із Конституційним судом України будуються на основі статті 36 Закону України «Про Кабінет Міністрів України». Інтереси КМУ під час розгляду справ у Конституційному Суді України представляє постійний представник КМУ у Конституційному Суді України [2]. Частиною другою статті 37 «Відносини Кабінету Міністрів України з органами судової влади» Закону України «Про Кабінет Міністрів України» представлення інтересів КМУ у судах покладено на Міністерство юстиції України, якщо інше не передбачено законами України або актами КМУ [2]. З одного боку покладання функцій із представництва інтересів КМУ у судах на Міністерство юстиції України є логічним, оскільки його співробітники є найбільш професійними і компетентними з правових питань. З іншого боку, господарські спори можуть мати специфіку, пов'язану із особливостями господарювання у різних сферах і галузях (наприклад, у сфері енергопостачання, агропромислового виробництва, транспорту, гірничо-металургійного комплексу тощо, які мають специфічні особливості). Тому вважаємо, що не слід відкидати варіант спільного представництва інтересів КМУ у господарських судах одночасно співробітниками декількох міністерств. Вочевидь ситуація із делегуванням повноважень на представництво інтересів не є виключним явищем, оскільки КМУ може передавати іншим центральним органам

виконавчої влади, їх територіальним підрозділам, місцевим державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування регуляторних повноважень [13, с. 101]. У господарських та інших судах КМУ може виступати позивачем і відповідачем. Раніше нами вказувалося, що господарська процесуальна дієздатність КМУ спрямована на реалізацію повного обсягу прав і обов'язків даного вищого органу виконавчої влади із забезпечення публічного інтересу держави у господарських правовідносинах на найвищому рівні здійснення владно-управлінських і розпорядницьких функцій [38, с. 238]. Але ж дієздатність є хоча і найбільш активною, проте частиною правосуб'єктності, яка виходить за межі компетенції.

Особливості розгляду господарських спорів за участю КМУ визначаються нормами ГПК України. Так, згідно із частиною п'ятою статті 30 «Виключна підсудність справ» ГПК України спори, у яких відповідачем є КМУ, розглядаються місцевим господарським судом, юрисдикція якого поширюється на місто Київ, незалежно від наявності інших визначених статтею 30 підстав для виключної підсудності такого спору іншому господарському суду [49]. КМУ законотворець згадує у питанні застосування заходів забезпечення позову по відношенню до неплатоспроможного банку. Так, пунктом 3 частини сьомої статті 137 «Заходи забезпечення позову» ГПК України не допускається встановлення для КМУ, його посадових та службових осіб заборони або обов'язку вчиняти певні дії, обов'язку утримуватися від вчинення певних дій, що впливають з рішень/актів про участь держави у виведенні неплатоспроможного банку з ринку [49]. В іншому ГПК України окремо не виділяє відмінностей у правах та обов'язках КМУ серед інших учасників господарського процесу. А тому господарська правосуб'єктність КМУ визначається положеннями статті 46 «Процесуальні права та обов'язки сторін» та інших статей ГПК України.

Висновки. Проведене дослідження вказує на те, що КМУ є не лише вищим органом у системі органів виконавчої влади і, відповідно, суб'єктом адміністративного та конституційного права. Він також є учасником відносин у сфері господа-

рювання, оскільки встановлює правила здійснення господарської діяльності та контролює їх дотримання, виступає споживачем товарів, робіт чи послуг суб'єктів господарювання, а також засновником суб'єкта господарювання або виконує стосовно суб'єктів господарювання організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності. Відповідно, КМУ має господарську правосуб'єктність, а в випадку участі у господарському процесі, що відбувається у господарському суді України, – господарську процесуальну правосуб'єктність.

Досі вченими-господарниками не визначено однозначного остаточного тлумачення співвідношення господарської правосуб'єктності та господарської компетенції. Проведений аналіз думок і поглядів вчених минулого і сучасності дозволив сформулювати і запропонувати наступну структуру господарської правосуб'єктності КМУ: 1) основу складає господарська компетенція КМУ, яка визначається сукупністю прав та обов'язків (а також функціями, завданнями, повноваженнями), покладених на КМУ положеннями названих вище та інших норм Конституції України, ГК України, ГПК України, Закону України «Про Кабінет Міністрів України» та інших законів і підзаконних актів України; 2) крім господарської компетенції КМУ до структури його правосуб'єктності належить його господарсько-правова право і дієздатність, яка виникає, змінюється і припиняється із укладанням, зміною і розірванням договорів із суб'єктами господарювання та іншими учасниками відносин у сфері господарювання; а також його господарсько-процесуальна право-

і дієздатність, яка обмежується рамками територіальної української юрисдикції.

Господарські спори, у яких відповідачем є КМУ, розглядаються місцевим господарським судом, юрисдикція якого поширюється на місто Київ. У межах компетенції на основі реалізації повноважень із дієздатності КМУ може передавати частину своїх повноважень іншим суб'єктам права. Інтереси КМУ під час розгляду справ у Конституційному Суді України представляє постійний представник КМУ у Конституційному Суді України. У господарських та інших судах КМУ може виступати позивачем і відповідачем, а представником його інтересів у судах у цих випадках покладено на Міністерство юстиції України, якщо інше не передбачено законами України або актами КМУ. Доцільно не обмежувати можливість вибору представників КМУ лише працівниками цього міністерства. Очевидно, що розширення числа представників КМУ у судах фахівцями із питань, що прямо стосуються предмета спору, підвищить ефективність захисту КМУ своїх, а отже і державних, інтересів.

Питання зміни чи доповнення господарської компетенції та господарсько-правової і господарсько-процесуальної правосуб'єктності потребуватиме здійснення подальших наукових розвідок. Також у наступних роботах має бути досліджено: – особливості у зарубіжному досвіді участі вищого органу виконавчої влади у судових процесах в економічних, господарських, арбітражних, торгових тощо судах інших держав; – особливості процесуальної взаємодії між КМУ і судовими органами у господарському судочинстві України та ін.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 13. Ст. 222.
3. Авер'янов В. Закон про Кабінет Міністрів України: результати доктринального тлумачення. *Право України*. 2007. № 6. С. 3–8.
4. Байбак А.Г. Деякі особливості нормотворчої діяльності Кабінету Міністрів України. *Шлях успіху і перспективи розвитку (до 26 річниці заснування Харківського національного університету внутрішніх справ): матеріали міжнар. наук.-практ. конференція* (м. Харків, 20 листопада 2020 р.) Харків. 2020. С. 73–75.
5. Бакумов О.С. Невиконання програми діяльності Кабінету Міністрів України як підстава юридичної відповідальності уряду. *Харківський національний університет внутрішніх справ:*

20 років у статусі національного: матеріали міжнар. наук.-практ. конференція (м. Харків, 2 берез. 2021 р.) Харків. 2021. С. 26–28.

6. Вільгушинський М.Й. Взаємодія судів з Кабінетом Міністрів України: деякі теоретичні та практичні питання. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2012. № 4(59). Ч. 1. С. 20–26.

7. Гетьман Є. Порядок реалізації Кабінетом Міністрів України нормотворчої діяльності. *Публічне право*. 2014. № 1. С. 42–46.

8. Гетьман Є.А. Кабінет Міністрів України як суб'єкт законодавчої ініціативи. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 1(62). С. 90–96.

9. Гошовський В.С. Удосконалення діяльності Кабінету Міністрів України як вищого органу виконавчої влади в Україні. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2013. № 26. С. 249–255.

10. Грабчук Я. Кабінет Міністрів України як суб'єкт наступного конституційного контролю. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2018. № 2-2(30). pp. 28–31.

11. Грищенко І. Програма діяльності Кабінету Міністрів України в аспекті консолідації та розвитку української нації. *Збірник наукових праць НАДУ*. 2020. Випуск 1. С. 33–40.

12. Данічева К.П. Функції Кабінету Міністрів України як провідні напрямки діяльності. *Форум права*. 2014. № 4. С. 124–129.

13. Дурман М.О. Деякі аспекти регуляторної діяльності Кабінету Міністрів України. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2019. № 4 (68). С. 96–103.

14. Глагович М.В., Діденко Н.Г. Повноваження кабінету міністрів України, функції та відповідальність. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 7. С. 91–97.

15. Задихайло Д.Д. Надзвичайні повноваження Уряду України: проблема конституційно-правової регламентації. *Вісн. Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Сер.: Економічна теорія та право: зб. наук. пр.* 2011. № 1(4). С. 138–148.

16. Задихайло Д.Д. До визначення особливостей правового статусу членів Кабінету Міністрів України. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2012. № 2 (9). С. 157–165.

17. Заплотинська Ю. Акти Кабінету міністрів України в системі нормативно-правових актів: загальнотеоретичний та порівняльно-правовий аспект. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2013. № 57. С. 36–42.

18. Ісаєнко А. Зовнішньополітичні функції Кабінету Міністрів України. *Держава і право: зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки*. 2012. Вип. 58: С. 173–181.

19. Кафарський В. Правові засади функціонування Кабінету Міністрів України. *Право України*. 2006. № 6. С. 8–13.

20. Корелова В., Рябченко Я., Солодка А. Вплив правового режиму воєнного стану на діяльність Кабінету Міністрів України та військових адміністрацій. *Проблеми законності*. 2023. № 161. С. 119–138.

21. Куліш А.М., Мотрюк А.Д. Кабінет Міністрів України у системі державного управління фінансовою системою України: становлення та майбутні перспективи. *Правові горизонти*. 2016. № 1(14). С. 98–105.

22. Макаренко О. Роль Кабінету Міністрів України у конституційно-правовому механізмі здійснення зовнішньої політики. *Право України*. 2007. № 9. С. 8–12.

23. Мартинюк Р. Кабінет Міністрів України в системі стримувань і противаг на сучасному етапі. *Юридична Україна*. 2008. № 7. С. 28–32.

24. Мартинюк Р.С. Конституційно-правовий статус Президента України та Кабінету Міністрів України: пошук оптимальної моделі компетенційних взаємозв'язків. *Публічне право*. 2016. № 4. С. 66–75.

25. Окопник О.М. Актуальні питання організаційної діяльності Кабінету Міністрів України. *Держава та регіони. Сер.: Право*. 2014. № 2. С. 137–142.

26. Осауленко С.В. Адміністративно-правовий статус Кабінету Міністрів України: автореф. дис. ... канд. юр. наук: спец. 12.00.07. Одеса, 2010. 19 с.

27. Панфілов О.Є., Калімбет А.Л. Адміністративно-правовий статус Кабінету Міністрів України: характеристика поняття та змісту. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2021. Випуск 2 (37). С. 79–83.

28. Пішта В.І. Повноваження Кабінету Міністрів України щодо координації та контролю над діяльністю органів виконавчої влади у сфері трансплантації. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 2. С. 126–129.
29. Пономарьов С.П. Компетенція і повноваження Кабінету Міністрів України в системі сектора безпеки і оборони держави. *Право.ua*. 2018. № 1. С. 35–42.
30. Потіп М.М. Роль Кабінету Міністрів України в процесі розмежування компетенції між органами державної виконавчої влади та місцевого самоврядування. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 4. С. 188–192.
31. Решота В.В. Акти Кабінету Міністрів України у системі джерел адміністративного права України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 6. С. 241–245.
32. Совгиря О.В. Прийняття актів Кабінетом Міністрів України як процесуальна форма закріплення його рішень. *Право України*. 2012. № 11–12. С. 279–285.
33. Совгиря О.В. Структура конституційно-правового статусу Кабінету Міністрів України: теоретико-методологічні аспекти. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2012. № 4 (12). С. 105–115.
34. Совгиря О. Проблеми правового регулювання діяльності Кабінету Міністрів України. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Юридичні науки*. 2010. № 82. С. 13–16.
35. Тарасенко В.С. Поняття та зміст адміністративно-правового статусу Кабінету Міністрів України у сфері наукової і науково-технічної діяльності в Україні. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка*. 2021. № 2 (94). С. 170–180.
36. Томкіна О.О. Акти Кабінету Міністрів України: теоретичні засади видання та реалізації: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2005. 203 с.
37. Яременко О.І. Правовий статус Кабінету Міністрів України як суб'єкта державного управління інформаційною сферою. *Інформація і право*. 2015. № 2 (14). С. 13–19.
38. Кравчук А.С. Характеристика участі Кабінету Міністрів України у господарських спорах в Україні. *Другі наукові читання пам'яті академіка В.К. Мамутова (м. Київ, 3 липня 2020 р.)*. Київ. 2020. С. 236–239.
39. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18–22. Ст. 144.
40. Мамутов В.К. О соотношении понятий компетенции и правоспособности государственных хозяйственных органов. *Известия вузов. Правоведение*. 1965. № 4. С. 56–63.
41. Щербина В.С. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування як учасники відносин у сфері господарювання. *Вісник господарського судочинства*. 2008. № 1. С. 111–117.
42. Мачуський В.В., Кожура Л.О., Сагайдак Ю.В. Правове регулювання господарської діяльності: навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2015. 152 с.
43. Лебідь В.І., Можаровська Н.О., Нескороджена Л.Л. Господарське право: навчальний посібник. К.: Алерта. 2014. 416 с.
44. Бобкова А.Г. Правовое обеспечение рекреационной деятельности. Донецк: Юго-Восток. 2000. 308 с.
45. Деревянко Б.В. Правове регулювання господарської діяльності навчальних закладів: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.04. Донецьк. 2014. 504 с.
46. Гарагонич О.В. Поняття та ознаки господарської компетенції. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 3. С. 93–96.
47. Шелухіна М.Л. Господарське право: навчальний посібник у схемах і таблицях. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 616 с.
48. Степанова Т.В. Щодо змісту господарської процесуальної правосуб'єктності. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2015. № 3(13). С. 57–60.
49. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 6 листопада 1991 року № 1798-XII в редакції Закону від 3 жовтня 2017 року № 2147-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 48. Ст. 436.